במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל

(והא לא חזו אמר רבי תנחום כרם נעשה) 6

להן כאספקלריא המאירה וראו): בו ביום

דרש רבי יהושע בן הורקנום שלא עבד איוב

בו": וליחזי האי לא אי בלמ"ד אל"ף כתיב לא

הוא אי בלמ"ד וי"ו כתיב לו הוא 6 וכל היכא

דכתיב בלמ"ד אל"ף לא הוא מאלא מעתה

בכל צרתם לא צר רכתיב בלמ"ד אל"ף הכי

נמי דלא הוא וכ"ת ה"ג והכתיב ומלאך פניו

הושיעם אלא י (לאו) משמע הכי ומשמע

הכי תניא רבי מאיר אומר נאמר ירא אלהים

באיוב ונאמר ירא אלהים באברהם מה ירא

אלהים האמור באברהם מאהבה אף ירא

אלהים האמור באיוב מאהבה ואברהם גופיה

מנלן דכתיב זרע אברהם אוהבי מאי איכא

בין עושה מאהבה לעושה מיראה איכא הא

דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר אגדול

העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה

שזה תלוי לאלף דור וזה תלוי לאלפים דור

הכא כתיב ילאלפים לאהבי ולשומרי מצותי

והתם כתיב זולשומרי מצותיו לאלף דור

התם נמי כתיב לאוהביו ולשומרי מצותיו

לאלף דור האי לדסמיך ליה והאי לדסמיך

ליה הנהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דרבא

חד אמר ליה אקריון בחלמאי ימה רב מובך

אשר צפנת ליראיך וחד אמר ליה אקריון בחלמאי זוישמחו כל חוםי בך לעולם

ירננו ויעלצו כך אוהבי שמך אמר להו

תרוייכו רבנן צדיקי גמורי אתון מר מאהבה

ומר מיראה:

הדרן עלך כשם שהמים

ואידך דהיינו רבי יוסי הגלילי ממקור ישראל נפקא אלמא דלר' יוסי

הגלילי נמי עוברים אומרים שירה ובפ"ק דכתובות (דף ז:) דריש לה

דברכת חתנים בעשרה מדהוי מלי למיכתב מבטן ישראל וכתיב

שאמרו מה אנוש כי תזכרנו אמר להן

ההב"ה באו וראו את השירה כיון

שרחו את ישראל פתחו אף הן ואמרו

שירה שנאמר ה' אדונינו מה אדיר

שמך בכל הארץ וגו׳ ור״ש בן שאלעזר

אומר לא נאמרה פרשה זו אלא לענין עקידה: בדול העושה מאהבה.

בירושלמי (ברכות פ"ט) ר"ע הוה מתדין

קמיה טורנוסרופוס הרשע אתת עונתא

לקרית שמע שרי קרי וגחך א"ל סבא

סבא או חרש אתה או מבעט ביסורין

את א"ל תיפח רוחיה דהחוא רשיעא

לא חרש אנא ולא מבעט ביסוריו

אנא אלא כל ימי הייתי קורא הפסוק

הזה ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך

ובכל נפשך ובכל מאודך רחמתיה

בכל לבי רחמתיה בכל נפשי רחמתיה

בכל ממוני לא הות (ג) בדיק ליה וכיון

דמטי ליה בכל נפשיה ואתיא ענתיה

דקרית שמע ולא איפליג עליה בגין

כן אנא קרי וגחיך:

הדרן עלך כשם שהמים

מי שקינא לה. פרק זה היה הגון

לאחר אותה בבא דאלו אסורות

לאכול בתרומה ואח"כ היה לו לשנות

כילד עושה לה וכל הסדר אבל תימה

דלחחר ששנה שבדקוה המים הוא

חוזר לקינוי: ה"ג בסדר המשנה

משקינה לה הפילו שמע מעוף הפורח

והכי מסתברא ונראה דה"פ מאחר

שקינא לה אפילו קודם סתירה שמע

פריצותא שהרי עכשיו קצת רגלים

לדבר מכוער הדבר ומוליאה בכתובתה

מאחר שלא נסתרה ולא נאסרה

שיהה שנוי ומעורב בפרק רחשון

ממקור על עיסקי מקור בתוספתא מסיים הכי ואותן המלאכים

ל) [כל זה ליתה בילקוטובע"ין, ב) [עמ"ש תום׳ בחוליו מה. ד"ה אע"פ כו' מוכח דגירסתם הכא כך הוא באל"ף ממש הוא והא כמיב בכל זרתם לא זר ומלאד פניו וכ"ת ה"נ והכתיב עמו אנכי בלרה תהלים ל״א], ג) [ע' נדרים לב.], ד) [בע"י ליחא], ק) לעיל ב, ו) שם ג: . ז) [שבועות לב.], ה) [לעיל
ב.], ע) [ל"ל מנסיא], י) לש״ל.

תורה אור השלם

בְּמַקְהֵלוֹת בְּרְכוּ ו. אַלהִים אֱלהִים יִי מִמְקוֹר יִשְׂרָאֵל: תהלים סח כז 2. בְּכָל צְרְתָם לוֹ צְר וּמַלְאַךּ פְּנֶיוֹ הוּשִׁיעָם בְּאַהַבְתוֹ וּבְחֶמְלְתוֹ הוּא גְאָלְם וַיְנַשְּׁלֵם וַיְנַשְׂאַם כל ימי עולם: ימטיהו מו מ

פנייי פגע 3. ואַתָּה יִשְּׂרָאֵל עַבְדִּי יַעֶּלֶב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךְ זֶרֵע אַבְרָהָם אֹהֲבִי: ישעיהו מא ח

4. ועשה חַסֵד לַאֵלְפִים לְאֹהֲבִי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתְי: שמות כ ה

שמות כ ה 5. וְיָדַעָתְ כִּי יְיָ אֱלֹהָיף הוא הָאֱלֹהִים הְאֵל הַנָּאֱמָן שׁמֵּר הַבְּרִית וְהַחֶּטָד לְאִהְבִיוֹ וּלְשׁמְנִיי

דברים ז ט מָה רַב טוּבְרָ אֲשֶׁר
צְפַנְתְ לִירַאֶּיךְ פְּעַלְתְ לַחֹסִים בְּךְ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם: תהַלִים לֹא כ אָדָם: 7. ניני ָוִישְׂמְחוּ כָל חוֹסֵי בָךְ יִרַנֵּנוּ וְתַּסֵּךְּ עְלֵימוֹ וְיַעְלְצוּ בְּךְ אֹהְבֵי שְׁמֶך: תהלים ה יב 8. וְשָׁכַב אִישׁ אֹתְהּ שָׁכְבַת זֶרַע וְנָעְלַם מֵעֵינֵי אָישָׁהּ וְנִסְהְּנֶרָה וְהִיא נְטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לא נִתְפָשָה:

רמדרר ה יו

הגהות הב"ח

(h) רש"י ד"ה לאלפים וכו׳ לפרוש מאהבה. נ"ב ע"ל בדף כב ע"ל בדף כב ע"ב: (ב) בא"ד והעונשים והנך מאהכת: (ג) תוספות ד"ה גדול וכר לא הות כדין לי וכיון דמטית לי בכל נפשי ואתית ענתיה:

מוסף רש"י

האי לדסמיך ליה והאי לדסמיך ליה. כאן שהוא סמוך אלל לשומרי מלומיו אומר לאלף, ולהלן שהוא סמוך אלל לאוהביו הוא אומר לאלפים, לאוהביו אלו העושין יאהבה. ולשומרי מלומיו אלו העושין מיראה (דברים

העושין ... ז ש). הדרן עלך כשם שהמים -דיו. שלא

שהיה בדין. שלא להאמינו אי לאו דכתיב קרא (לעיל ג:). ומה אם . עדות ראשונה. סתירה

שאין אוסרתה אינור. שאין אוסרתה אוסרתה מחור מוחרת לבעלה ולחרומה, אינה מתקיימת בפחות משנים. כדבעינן למגמר דבר דבר עולם. שאם משתה וחמלא טהורה מוחרת לבעלה ולחרומה, אינה מתקיימת בפחות משנים. כדבעינן למגמר דבר דבר מממון (שם). עדות אחרונה. טומאה שהיא אחר הסמירה (שם). כל עדות שיש בה. נאמן, כדדכשינן לעיל ועד אין נה מרי אלא חד וקא אמר אסורה, ואטומאה קאי דהא מינה סליק והיא נטמאה ועד אין נה (שם). קל וחומר לעדות הראשונה. שתמקיים נעד אחד (שם).

במקהלות. כשנקהלו על הים: ממקור. אף אותם שבמקור: וליחזי האי לא כו'. ואמאי אמר הדבר עדיין שקול: ה"נ דלא הוא. וה"ק קרא אינו חושש ללרתם ולא לר בה: באברהם. כי ירא אלהים אתה (בראשית כב): **חלוי.** זכותו לדורותיו להגין עליהם עד

אלפים דור: לאלפים לאוהבי. סמד אוהביו לאלפים ואידך קרא סמך לאלף דור אל שומרי מנותיו דהיינו מיראה ואין אלו דומין (א) לפרוש מאהבה לפרוש מיראה (לעיל דף כב:) דהנהו מאהבת שכר ומיראת פורענות הקללות והעונשין (ב) והכא מאהבת המקום ומיראתו שמוראו גדול ומוטל על הבריות: וישמחו כל חוסי כך וגו'. :סיפיה דקרא ויעלצו בך אוהבי שמך

הדרן עלך כשם שהמים

בור שקינה לה ונסתרה. אם לאחר שקינה לה נסתרה: אפי׳ שמע מעוף הפורח. שנסתרה יוליה ויתן כתובה. ורבי אליעזר לטעמיה דאמר בפ"ק (לעיל דף ב:) סתירה לא בעיא עדות ואפילו עבד ואפילו שפחה נאמנין דהיינו נמי כעוף הפורח דאיתקש לטומאה דכולהו מהימני בה הילכך נאסרה עליו ואם אינו רוצה להשקותה יוליא ויתן כתובה: רבי יהושע אומר עד שישחו ויתנו בה מוזרות בלבנה. כלומר משום סתירה שאין בה ב׳ עדים אינה נאסרת עליו. ור' יהושע לטעמיה דאמר משקה על פי שניםף מיהו כשישאו ויתנו מוזרות בלבנה בפריצותה מכוער הדבר ותצא דהא אפילו מיא תו לא בדקי לה כדתניא בפ"ק (לעיל דף ו:) וטהורה היא ולא שישחו ויתנו בה מוזרות בלבנה: אני רחיתיה שנטמחת. בחותה סתירה שהיח על פי שנים עדים לרבי יהושע ולרבי אליעזר ע"פ עוף הפורח: לא היתה שותה. דעד אחד נאמן בה אף להפסידה כתובתה שרגלים לדבר. ומקראי ילפינן לה לקמן במתני': לפוסלה אלו נאמנים אף מכתובתה. שלה תשתה ולה תטול כתובתה: חמוחה ובת חמוחה ולרחה ויבמסה. אשת אחי בעלה אף היא כלרתה ושונאתה שדואגת הימנה שקופה להיות לרתה אם ימות בעלה בלא בנים תתייבם לבעלי ובת בעלה מאשה אחרת אלו חמש נשים שונאות אותה. וביבמות (דף קיז:) מפרש טעמא אמאי סנו לה ואינן נאמנות לה לשום עדות שהיא לרעתה: הרי אלו נאמנות. לה לעדות זו שהתורה האמינה כל עדות שיש בה ומיהו לא לפוסלה מכתובתה הואיל ושונאות אותה אלא שלא תשתה: שהיה בדין. שלא יהא נאמן בה עד אחד אם לא מגזירת הכתוב: הראשונה. סתירה שאין אוסרתה איסור עולם אלא עד שתשתה: אינה מחקיימת בפחות משנים. כדבעינן למימר מגזרה

שוה ורבי יהושע היא: עדות

האחרונה. טומאה: כל עדות שיש בה. נאמן בה. ובגמרא [ע"ב] ילפינן לה דהכי קאמר חרי לית בה אלא אחד וקאמר והיא לא נתפשה למיסרה אלמא מהימן: שאוסרתה

מעוף הפורח יוציא ויתן כתובה דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר בעד שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה אמר סעד אחד אני ראיתיה שנממאת לא היתה שותה ולא עוד אלא יאפילו עבד אפילו שפחה הרי אלו נאמנין אף לפוסלה מכתובתה יחמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה הרי אלו נאמנות ולא לפוסלה מכתובתה אלא שלא תשתה ישהיה בדין ומה אם עדות ראשונה שאין אוסרתה איסור עולם אינה מתקיימת בפחות משנים עדות

ועד אין בה "כל עדות שיש בה קל"

וחומר לעדות הראשונה מעתה ומה אם

מי שקינא לאשתו ונסתרה אפילו שמע אחרונה שאוםרתה איפור עולם אינו דין שלא תתקיים בפחות משנים תלמוד לומר

עליו ובענין זה מלוה לגרשה דאפילו לב"ה י [דאמר אפילו אס] המדיחה תבשילו היינו רשות מיהו מצוה ליכא אלא בכה"ג ואם מהיימה דומה לאדם שנפל זבוב לתוך תמחוי שמוללו ואוכלו ולבית שמאי חובה הואיל וקינא לה רגלים לדבר מיהו כתובתה גובה הואיל ולא נסתרה והשתא אתי שפיר דרבי יהושע אבל לפירוש רבינו שלמה דפירש משהינא לה אפי׳ שמע מעוף הפורח שנסתרה דעוף פורח היינו עבד ושפחה

שנאמנין בעידי סתירה ואם אינו רונה להשקותה יוליא ויתן כתובתה וכי היה רבי יהושע מחייב כתובה לחחר שישחו ויתנו בה מוזרות בלבנה והלא אין המים בודקין אותה כדאמרינן בפרק קמא (לעיל דף ו:) ומאחר שהיא גרמה שתיאסר עליו ואין יכולה לשתות הויא כארוסה ושומרת יבם שלא שותות ולא גוטלות כתובה מיהו מצי למימר

הא דאמרינן אין המים בודקין אותה לאחר שישאו ויתנו בה מחרות בלבנה דוקא לאחר קינוי ועידי סחירה לרבי יהושע אבל כאן אין עידי סתירה אלא שמוזרות בלבנה נושאות ונותנות בפריצותה: כאו

עדות

רגלים לדבר שהרי קינא לה (ונסתרה מקודם לכן. ריוציא ויתן כתובה) הואיל והחמיר בה הכתוב לאוסרה בעד אחד או על פי שנים הואיל והקל בה הכתוב לאוסרה בעד אחד או על פי שנים הואיל והקל בה הכתוב שלא אסרה בעד אחד אלא על פי שנים אף חכמים לא חייבוהו להוציא וליתן כתובה עד שישאו ויתנו בה מודרות בלבנה. ולא דמי להני דאמרינן לעיל מתו בעליהן עד שלא שתו דאמרי מתוך שלא שתו לא נוטלות מוזרות בלבנה. ולא דמי להני דאמרינן לעיל מתו בעליהן עו שלא שוני הממו ביינן ב... בר כתובה והכא אמרי? דיוציא ויתן כתובה דשאני התם לפי שראויות היו לשתות קודם שמתו וכשמתו בעליהן דין ברי בייב אוא מרי שיש לה קול מוני שיש לה קול

הוא דכיון דנדחות מלשתות שאין להם כתובה אבל הכא דואת האשה [לא הייתה] ראויה מעולם (לשתות) אין לה להפסיד כתובה בחנם ור"ח ז"ל פ" אפי" שמע מעוף הפורח שנטמאת יוציא ויתן כתובה כונה שמע מעוף שיש לה קול שיש לה קול שש"ל הקול על טומאה. ר' יהושע אומר עד שישאו ויתנו. אך קשה דהוה ליה למתני בפו" שמע מעוף הפורח שנטמאת כמו דאמר בסמוך עד אחד אומר אני ראיתיה שנטמאת וע"ק דאמר בירוש" בסוף פירקין בעי ר' יוסי שמע מעוף הפורח באויר שאמר אני ראיתיה שנטמאת על זה בא להעיד אם להשקותה כבר נדחית שלא לשתות אלא בא כדי להפסידה כתובתה הרי אין מפסידין ממון על פי עד אחד וא"כ מאי קא מיבעיא ליה התם בזה הא מתני מיירי

אב מיי׳ פ״ל מהל׳ סוטה הוכה ח סמג עשין נו טוש"ע אה"ע סימן קעח :סעיף יא ור הי. שם הלכה [יד] טו טוש"ע שם סעיף

יד: גד מייי שם הלי טו וטוש"ע שם סעיף טו:

תוספות שאנץ

, ועד יונק ודרך המקרא לומר כן כולל הכל מן החשוב עד הגרוע כמו מעתה בכל צרתם (לו) ולאז צר ה"נ. תימה אמאי לא בעי ה״נ מכמה פסוקים כדדרשי׳ אע״פ שאיז לו ערשיו ועחיד לגדל זמן וכן אשר (לו) [לא] חומה אע"פ שאין לו עכשיו. וי"ל דלא בעי משום דפשי' ליה דלא בעי׳ למימר אשר (לו) ולאז ברעים ממש שהרי וסלעם וחרגול ידועים הם בסימניהון וא"כ פשיטא ליה שלא היו כשרים וכן אשר (לו) [לא] חומה פשיטא ליה דאינו ר״ל לא ממש דהא בעיר שיש לו חומה משתעי קרא ולהכי משתעי הכי אבל בכל צרתם (לו) [לא] צר אינו פשוט לו כל כמו שהבאתי שיש לתלות ולפרש כמו ולא היתה צרתם צרה כי אם להם. פרעה לקה ואבד. סיסרא לקה ואבד. סנחריב לקה ואבד. וכן נבוכדנצר לקה

ואחר כן יאבדו כל אויביך

ה' במהרה בימינו אמן: סליק פירקא

בזי שקינא לאשתו ונסתרה ר' אליעזר אומר אפי' שמע מעוף הפורח כו'. פ"ה אפי' עד אחד היינו כמו עוף הפורח ואפי . עבד ואפי׳ שפחה נאמנין ינאסרה עליו. ואם אינו רוצה להשקותה יוציא ויתן כתובה ור"א לטעמיי (דאמר דלא בעי עדות) יאמר לעיל בפ״ק דמשקה ראמר לעיל לה על פי עד אחד [דסתירה לא בעי עדות]. ור' יהושע נשים הטוות כלבנה (והוי) פריצותה ומכוער הדבר ותצא דאפי׳ מיא תו לא בדקי לה כלומר דסבירא ליה דבעי ב' עדים. וק' חדא דהא אמרינן יוציא ויתן כתובה. (b) וי"ל אם ויון כומבונ...) יייון [אינו] רוצה להשקותה דהוה ליה למתני ישקנה כיון דסבי׳ ליה דמשקה על פי עד אחד. ועוד ק' מאי דאמר דעוף הפורח ר"ל עד אחד דאטו מי סניא ליה למחוי׳ אפי׳ מעד אחד כדקתני בסמוך בתר הכי. לכד פרשב"ם אפי׳ שמע מעוף הפורח

אכ כבים... ר״ל על ידי קול בעלמא

שמע שנסתרה יוציא ויתז

. כתובה דנהי דלא משקה

על ידי קול מ״מ רבנן אסרוה לו וצריך שיוציא